

„Uneori citarea mitului este deliberată, făcută ca o mână întinsă către cititor, ca o cochetărie, ca o devalorizare a mitului.” Viziunea regizorală preia și potențează această sugestie a unei ambiguități funciare prin travestiul deconcertant (paroxistic, ridicat la puterea a treia chiar – Sorin Leoveanu este *Florența*, care este *Ulise* în spectacolul din spectacol, *Ulise* dovedindu-se însă o *Penelopă* deghizată, în cele din urmă), prin gestul bufon, la granița dintre grotesc și poetic, pe care-l scot la iveală personajele. Mistificarea și reversul ei caracterizează umanitatea înfățișată, care e dispusă simetric, în oglindă, trioul bătrânilor (*Sara Irma*, *Titus*) prefigurând parcă sensul parcursului celor mai tineri (*Florența* – remarcabilă în interpretarea lui Sorin Leoveanu, *Bibi* – Adrian Andone, *Dorinel* – Nicolae Poghirc). Confruntarea cu moartea conduce la un examen lucid de conștiință, ca o accelerare a ritmului vieții. În mod neașteptat, cei mai în vârstă debordează de o stranie vitalitate, ce-și trage energia dintr-o înțelegere a existenței în raporturile ei cele mai firești, în vreme ce tinerii par cotropiți înainte de vreme de slăbiciune, derută și decrepitudine. Sexualitatea și miza raportului erotic devin semne ale acestui instinct vital. Valer Dellakeza în

unguroaica *Irma* și Valentin Mihali în evreica *Sara* construiesc cu minuție de bijutier, în veritabile recitaluri actoricești, această lume a „gaițelor”, care nu-i este necunoscută regizorului Mircea Cornișteanu. Cochete încă, energice, arțăgoase și tandre totodată, bătrânele sunt purtătoarele unei viziuni asupra lumii care păstrează neștirbită bucuria de a trăi. Imaginea finală, simbolică și tulburătoare – bătrânele și *Titus* depărându-se în întuneric, în urma lor rămânând doar trei sicrie albe, coagulează parcă semnificația centrală a spectacolului: nu este înfățișată doar moartea unor inși care au iubit frenetic viața, ci mai mult, chiar dispariția unei lumi. Cine sunt atunci „regii pețitori”, cei care rămân după ei? O gloată amorfă, existențe gregare care induc pericolul violenței, o umanitate degenerată, insinuarea Răului.

Teatrul Național Craiova – Regii pețitori de D.R. Popescu. Regia: Mircea Cornișteanu. Decoruri: Viorel Penișoară-Stegaru. Costume și măști: Lia Dogaru. Muzica: Nicu Alifantis. Mișcarea scenică: Felicia Dalu. Scene de lupte: Sobi Cseh. Distribuția: Valeriu Dogaru, Adrian Andone, Sorin Robert Leoveanu, Nicolae Poghirc, Valentin Mihali, Valer Dellakeza, Tudorel Petrescu, Constantin Cicort, Theodor Marinescu, Angel Rababoc, Ștefan Mirea, Marian Politic, Alexandru Boureanu. Premieră absolută: 3 aprilie 2001.

Olga GANCEVICI

Când un drac nu e chiar... dracul

A fost odată un sat îndepărtat, unde fabulosul și realul deapănă, laolaltă, firul întâmplărilor în care, într-o zi, „și-a băgat dracul coada”. Povestea lui Asaya Fujita *Bekkanko sau Ochiul dracului*, pusă în scenă la Teatrul „Mihai Eminescu” din Botoșani, e una de iubire, însă, ca orice situație în care „e un drac la mijloc”, evoluția ei capătă un parcurs neașteptat. Protagonștii poveștii fac parte din două lumi diferite, imposibil (cel puțin la prima vedere) de adunat împreună sub semnul simultaneității: *Yuki*, o fată oarbă, semiorfană, delicată,

resimțită de semenii săi poate mai puțin drept o infirmă (deși e umilită de aceștia) și mai cu seamă drept o străină – căci ochiul interior al unui orb trece dincolo de aparențele înșelătoare ale lumii obișnuite, „normale”, și-i conferă privilegiul unei alte lumi, profunde, inaccesibile celorlalți. Și *Bekkanko*... un drac neobișnuit, sfios, foarte sensibil, descurajat din pricina neputinței sale de a-și manifesta puterile malefice.

Nimic strident, nimic patetic în transpunerea scenică a basmului oriental: regizorul Cristian Juncu pare a fi consecvent în crearea

unor viziuni scenice echilibrate, de o mare simplitate și claritate. (Ne amintim și de spectacolul *Fernando Krapp mi-a scris această scrisoare*, montat de el la Teatrul Tineretului din Piatra-Neamț.) Fără efecte derutante, punând accent pe performanțele actorilor (mișcare, voce, mimică), în nuanțe de alb, negru și brun-roșcat (scenografia: Mihai Pastramagiu), cu lumini ce punctează personajele, spectacolul are o anumită circularitate, căci începe și se termină cu întrebarea „Cine/cum este dracul?“, pentru a dizolva prejudecăți existente în legătură cu această „ființă imaginară, de sex masculin, întruchipare a spiritului rău“ după cum îl definește *Dicționarul explicativ al limbii române* (Univers Enciclopedic, 1998, p. 317). În final, ghidușul *Bekkanko* nu e chiar „dracul gol“, desfășurarea acțiunii permițându-ne o reevaluare a criteriilor noastre despre *bine* și *rău*.

Cele două personaje principale au fost interpretate cu mult profesionalism de tinerii Valentina Popa (*Yuki*) și Mihai Donțu (*Bekkanko*), ambii dovedind sensibilitate și o predispoziție spre comunicare, formând împreună un cuplu armonios și expresiv. Valentina Popa confirmă astfel o reală disponibilitate, un joc nuanțat, multă gingășie în voce și gesturi, iar Mihai Donțu o foarte bună dozare a reacțiilor, o mobilitate a jocului care îmbină registre diferite.

Comicul de situație a fost asigurat prin devierea de la statutul personajelor la noua postură ce devine sursă de râs: *Bekkanko* e dracul care-și deplânge comportamentul nemalefic ce-i a adus porecla de „drac-clovn“, *Baba Muntelui*, un fel de „zână“ locală atotputernică apare sub chip de divă roșcată, adulată și consultată în permanență de *Bekkanko*, iar *Tatăl lui Yuki*, vânător, poartă toate însemnele unui războinic: uniformă militară, armă, cartușieră, binoclu, obraz vopsit după ritualul de rigoare. Remarcăm jocul energic și dezinvolt al Irinei Mititelu în rolul *Babei Muntelui*, precum și prezența ilară, nu tocmai firoasă a lui Cezar Amitroaiei în rolul *Tatălui* – replică parodică a celui care „face pe dracu-n patru“ pentru a-l descoperi și omori pe răpitorul fiicei sale,

nimeni altul decât... dracul. Mesajul apariției acestui războinic, trecut și prin ideea de toleranță etnică, e destul de limpede.

Unele procedee lingvistice sunt și ele surse ale comicalului: pe lângă utilizarea de expresii și jocuri de cuvinte centrate pe termenul „drac“, alte procedee fonetice, cântarea vorbirii curente în maniera clovnilor, modulația. Suntem astfel în fața unui comic buf, provocat și prin prezența celor *Patru Povestitori*, de fapt un același *Charlot* multiplicat. Ei sunt comentatorii, traducătorii-interpreți și tot ei anunță mereu o altă secvență. Ne-am întrebat dacă imaginea acestui *Charlot* multiplu (ce cântă și popește), alături de fabula orientală nu conduce spre un caracter oarecum compozit al spectacolului. Apoi, am convenit că liantul îl constituie un cântec, acel *Love, this is my song* al clovnului îndrăgostit și trist sau, mai general, liantul e muzica prin puternic impact pe care-l are asupra tuturor făpturilor, muzica devenită, la rândul ei, personaj sub chipul unui al cincilea *Charlot* – pianistul ce însoțește întreaga reprezentare și care, alături de ceilalți actori, creează momente mișcătoare și chiar magice.

Înfățișarea acestui „clovn-drac“ (cu ne-lipsitele coarne – scufie de bufon), precum și a acestui „pluri-*Charlot*“ reprezintă cheia de înțelegere a viziunii regizorale: este expresia dualității fiecărei ființe. Care dintre cele două fețe ne reprezintă de fapt? Imaginea clovnului ne situează în fața unei răsturnări de registre: celui grav i se substituie rizibilul, morții, zeflemeaua, conform replicii finale: „*A mai văzut cineva vreodată drac mort?*“.

Astfel, într-un capăt de țară, tocmai „unde și-a spart dracul opincile“, după o perioadă destul de deficitară în reprezentații de calitate, spectacolul *Bekkanko* demonstrează coeziunea trupei botoșănene.

Teatrul „Mihai Eminescu“ din Botoșani – *Bekkanko* sau *Ochiul dracului de Asaya Fujita*. Traducerea: Vlad Massaci. Regia: Cristian Juncu. Scenografia: Mihai Pastramagiu. Ilustrația muzicală: Cristi Lungu. Cu: Mihai Donțu, Valentina Popa, Cezar Amitroaiei, Irina Mititelu, Florin Iftode, Florita Rusu, Remus Archip, Olesia Strati. Data premierei: 8 aprilie 2001.